

פרוטוקול מס' 129

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', יב' באייר תשל"ב - 26.4.1972, בשעה 8.45.

נ כ ח ו :

חברי הועדה: א. רימלט - היו"ר

ח. גרוטמן

ז. הרמן

א. כץ

מ. צ. נריה

ע. פינברג-סירני

ד. קורן

ב. שחור

מוזמנים:

שר החינוך והתרבות י. אלון
א. פלד - מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
ד"ר ד. רובין - משרד החינוך והתרבות
מר י. ניצני - משרד החינוך והתרבות
ד"ר ג. אורתר

מזכירת הועדה: ד. פלד

רשמה: מ. כהן

סדר-היום:

שאלות של חברי הועדה לשר החינוך והתרבות
ולמנכ"ל משרד החינוך והתרבות;
המשך התשובות לשאלות בענין הסקר.

היו"ר א. רימלס:

אני פותח את הישיבה, ומקדם בברכה את שר החינוך והתרבות מר אלון. שר החינוך והמנהל הכללי ישיבו על שאלות שנשאלו בישיבה הקודמת על הסקר. אם כי אחרי ביטול הסקר השאלות וההשגות הן בדיעבד, אבל לשם ביטוס המידע שלנו יש מקום גם לזה. אם לחברי הועדה יש שאלות נוספות על הסקר או בכל נושא אחר, שהם רוצים להפנותן לשר, בבקשה.

ד. קורן:

(א) מה מספר הלומדים בכל כיתה בכיתות ההמשך - ט' - יב' - בשנת תשל"ב, ואיזה אחוז הם מהוים מבני השנתון? מה אחוז בני יוצאי אסיה ואפריקה מתוכם?

האם כשאתם מדברים על יוצאי אסיה ואפריקה, אתם חושבים רק את אלה שהוריהם באים מארצות אסיה או אפריקה, או אלה שבעצמם נולדו שם?

א. פלד:

מי שנולד שם, או מי שהורה אחד שלו נולד שם.

ד. קורן:

(ב) כמה ניגשו לבחינות הבגרות בתשל"א? איזה אחוז הם מהוים מהשנתון שלהם? מה האחוז של בני יוצאי אסיה ואפריקה מתוכם?

(ג) כמה קורסים קדם-אקדמיים מתקיימים בתשל"ב? מה מספר התלמידים הלומדים בהם? מה היה מספרם בתשל"א?

(ד) באיזה אופן יוגשם הרעיון של הערכת בית-הספר לפי פידת מניעת הנשירה פתוכו, רעיון שנתבשרנו עליו מפי שר החינוך בדברי תשובתו לדיון שהתקיים בכנסת.

(ה) בני הקיבוצים פעילים בעזרה, בסיוע ובהדרכה לילדים בבית-שאן, חצור, קהית-שמונה ושלומי. האם יש בדעת משרד החינוך לעודד חוגים נוספים להתנדבות מסוג זה? האם בכלל המשרד מתייחס לזה, ואם כן - כיצד?

(ו) האם מתקיימים קורסים למדריכים העובדים בחינוך המסליים? כמה תלמידים לומדים בקורסים האלה, והאם יש תכניות מעשיות להרחבתם?

(ז) האם מתקיימת הוראת משרד החינוך בדבר העמדת מבנים של בתי-ספר לרשות תנועות הנוער?

(ח) האם לאור ההתייקרויות שחלו השנה יש בדעת משרד החינוך להעמיד לרשות תנועות הנוער הקצבה ההולמת את הצרכים, בהתחשב בהתייקרויות?

(ט) לאור העובדה שהקצבת משרד החינוך לבניית מועדונים לתנועות הנוער אינה יכולה לווא לידי מימוש מלא בשל יוקר הקרקע, האם לא רואה שר החינוך לנכון שהממשלה תעמיד לרשות בניית מועדונים בשכונות מסוימות קרקע בהחכרה?

א. כץ:

שאלתי הראשונה היא בנושא הפיקוח במערכת החינוך, היסודי והעל-יסודי. כבר כמה שנים אני מתהלך בהרגשה שהנושא הזה דורש בדיקה מחודשת, אם הוא בכלל דרוש. האם משרד החינוך נותן את דעתו על כך? מה התכניות או הפגמות, הכיוונים או המחשבות, בנושא הפיקוח בחינוך היסודי והעל-יסודי בכלל?

השאלה השניה קשורה למערכת החינוך הגבוהה. איפה עומד משרד החינוך בפסולש או בפרובע שנקרא: האוניברסיטאות-משרד האוצר-המועצה להשכלה גבוהה-ומשרד החינוך? ייתכן שהמשרד מזדהה עם המועצה להשכלה גבוהה מבחינה זו, ולכן אמרתי פסולש או פרובע.

שר החינוך והתרבות י. אלון: אנחנו מודעים לבעיה של הפיקוח, ויש לנו כמה וכמה ספקות לגבי מצבו. יש גם אפילו המודאגים פגיעלותו. בכלל במשרד יש הלך רוח הגורס שצריך להפוך את הפיקוח יותר לפוסד מבנה ומדריך פאשר מפקח. מטרנו בידי הפרופ' פינקוביץ את המשימה לבדוק את הנושא הזה לאורכו, לרוחבו ולעומקו, היות והוא זוכה באמון גם של ארגון המפקחים, גם של בתי-הספר, ובודאי שלנו, של הנהלת המשרד. מטרתנו על כך בנאום הפתיחה שלי בכנסת השבוע, בלי להזכיר את הפלה פיקוח. חשתי לעורר קצת אי-שקט בין המפקחים.

אני מקווה שעד חודש ספטמבר נקבל מפרופ' פינקוביץ המלצות ברורות כיצד לארגן את מערכת הפיקוח כולה. עד אז אני מעדיף לא לומר דבר. אני חושב שבחרנו את האיש הנכון.

לשאלתו השניה של חבר הכנסת כץ: למשרד החינוך כמשרד אין מעמד בחינוך הגבוה, פרט לקשרים שהוא מקיים עם האוניברסיטאות בכל הנוגע לבתי-הספר לחינוך שבהן, משום שהוא "צרכן", שותף גם במימון, פעולותיו בזה פאד. אנחנו מגלים בזה עניין רב. המשרד מנסה ליצור קשר בין האוניברסיטאות לבין סמינרים שונים למורים, שבהם אנחנו רוצים להנהיג החל מתשל"ג פסלולים אקדמיים.

יש לנו גם קשרים עם חוגים או אישים בקרב האוניברסיטאות על פעולות מיוחדות משותפות, כמו תכניות לימודים וכו', בין אם זה נעשה עם הפוסד עצמו ובין אם זה נעשה עם אישים מתוך הפוסד.

ביטוי נוסף: התקציב הכולל של האוניברסיטאות מופיע במסגרת התקציב הכללי של משרד החינוך והתרבות, או הסוכנות היהודית.

א. כץ: פורמלית או משמעותית?

שר החינוך והתרבות י. אלון: פורמלית. התקציב גם לא מופיע במלואו אצלנו; הוא מופיע בעיקר בתקציב הסוכנות היהודית, כי המימון של האוניברסיטאות בא מהמגביות. שר החינוך ועוזריו ממונים על הנושא של גיוס תקציב. כלומר כל הנושא של משא ומתן עם האוצר, ועדת הכספים, ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החינוך - נעשה על ידינו: על ידי, על-ידי המנכ"ל והאחראי על התקציב. יש משא ומתן דו-צדדי בינינו לבין כל אוניברסיטה לגבי חלקה בתקציב הכולל של מערכת החינוך הגבוה.

אשר לאוצר - הוא נוגע בדבר בחלק אחד, בזכות היותו הממונה על אוצר המדינה. כלומר הוא צד לתביעות משותפות נגד תביעות משותפות שלנו ושל מערכת החינוך הגבוה על גודל התקציב. לעומת זאת משרד החינוך והאוצר מופיעים יחד בכל הנוגע להכוונת תרומות לחינוך הגבוה בנושא הפיתוח. למשל, אם צריך לתת עדיפות למבנה זה או אחר, או לאיזו אוניברסיטה - הדבר מוכרע במשותף על-ידי שר האוצר ועל ידי.

מכאן אני מגיע למועצה להשכלה גבוהה. מאז שהחוק תוקן, סמכויות המועצה גדלו מאד, בדרך הטבע על חשבון הסמכויות של הזרוע המבצעת, לרבות שר החינוך והתרבות. אלא שמאחר ועל פי אותו חוק שר החינוך והתרבות הוא יו"ר המועצה להשכלה גבוהה, הרי שבתוקף היותו יושב-ראש, השפעתו במועצה היא כפי שצריכה להיות ליושב-ראש, לא יותר ולא פחות. הוא בהחלט יכול להישאר במיעוט. אתמול דיווחתי למליאת הכנסת על החלטה שנתקבלה רק אתמול בדבר אישור עקרוני של המועצה להקמת ועדה להקצבות. יושב-ראש הועדה יהיה חבר המועצה להשכלה גבוהה. עוד איננו יודעים מי יהיה האיש. ועדת שלון הציעה שהוא יהיה פרופסור שיפרוש מעבודתו ויתמסר רק לזה. טרם החלטנו בדבר. אני הצעתי שיתנו עדיפות לפרופסור, אבל מה יהיה אם לא נמצא?

היו"ר א. רימלט: זה יכול להיות איש קרוב לחיים האקדמיים, לאו דוקא פרופסור.

שר החינוך והתרבות י. אלון: באמת יש בוועדת שלון רוב ומיעוט. המיעוט רוצה להשאיר פתח לגמישות. אני בדעת המיעוט. ברור שברגע שועדה זו תהיה פעילה, היא תהיה מופקדת על שני נושאים בחינוך הגבוה: א) על חלוקת התקציב השוטף, אותו תקציב שהשר

26.4.1972 - י. אלון

יצליח להביא להם מהמשלה ומהכנסת; ב) על תכנון החינוך הגבוה. מתקבל רושם, על פי הדעות שהושמעו במועצה, שכל הנושא של חלוקת התקציב השוטף יהיה באחריות בלעדית, ללא ערעור, של ועדת ההקצבות; כל מה שנוגע להחלטות על תכנון לקידום המוסדות - טעון אישור המועצה להשכלה גבוהה. אני חושב שזה בסדר. נציח שתעלה הצעה על פתיחת מוסד חדש או פקולטה חדשה במוסד ותיק. ועדת ההקצבות תעשה את המחקר; המימצאים וההמלצות של הוועדה יובאו לאישור המועצה.

אגב, המועצה היא חזקה מאד, היא בהרכב מצויין. לכן אני באמת חושב שהגשמו מהפכה שקטה בנושא זה. היוכ"ש מוסד שנושא באחריות מינהלית, אקדמית וכספית על ההשכלה הגבוהה בישראל, וזהו המוסד הסטוטורי ששמו המועצה להשכלה גבוהה. לממשלה יש סמכויות מוגבלות מאד. אני שמח שהענין מתקדם, אגב על דעת כל הנשיאים.

מ.צ. נריה:
אפתח בענין של הפצת ספרות תועבה. הגדרת דבר תועבה היא מלאכה קשה, ואני יכול להבין לרוחו של שופט. אם ההגדרה של דבר תועבה תהיה נתונה רק להגדרה משפטית, ואי אפשר יהיה להעמיד אדם למשפט אלא לפי הגדרות פורמליות מדויקות - לא נגיע אף פעם לביעור הנגע הזה.

במאמר של אפרת ארד קראתי שמורים פנו לשר החינוך בענין זה, ויש ועדה שפועלת. הייתי מאד מבקש את שר החינוך שיזרוז את הענין, ויטיל על הוועדה תוך תקופה מסוימת להביא המלצות.

יש לפני קטעים מתוך הסברות של ד"ר חיגר על חינוך מיני לנוער, וכן קטעים מתוך הסברות של ד"ר לנצ'ט על חינוך מיני לנוער. ד"ר חיגר אומר שהוא מדבר כרופא ולא כאיש מוסר. ד"ר לנצ'ט ניגש לענין גישה יותר מוסרית. הייתי מאד מבקש שמשרד החינוך יתן דעתו על צורת ההסברה של ד"ר חיגר. צורת הסברה זו גורמת לנו לדעתי נזק רב.

נושא אחר שאני רוצה להעלות הוא ענין ההתייקרויות. לפני שנה, בכ"ה ניסן, נפגש מרכז ישיבות בני עקיבא עם מר פלד, ובפגישה הועלתה שאלת ההתייקרויות בישיבות של בני עקיבא. הובטח שתקום ועדה בראשותו של מר שריד, שתשפל בענין זה. מאז עברה שנה, ואיבנו יודעים מה העלתה ועדה זו.

פניה נוספת לשר החינוך: כיצד אפשר להפעיל את הסעיף בקשר להעברת תלמידים. יש למצוא דרך להודיע לבתי-הספר שהחל מכיתה ח' חטיבות הביניים חייבות בלב פתוח להיענות למסאלות להעברת תלמידים למוסדות הפנימייתיים.

היו"ר א. רימלט:
עיקר ההתנגדות בא מהחינוך העל-יסודי הדתי.

מ.צ. נריה:
הליגליזציה של סעיף זה חייבת לבוא דרך משרד החינוך.

כשאני צריך להעלות בכנסת ענין כמו של בית-הספר אווולינה דה-רוטשילד, שאין קבלן כדי להקים קומה שלישית, אני מרגיש הרגשה מאד לא נוחה. גישתי האזרחית אומרת שבמדינה אני צריך להרגיש את עצמי כאזרח שווה-זכויות. אני מרגיש לא טוב כאזרח שאני צריך להגיב על עיוותים שנעשים כלפי אזרחים.

אני מאד מבקש את שר החינוך שיתן דעתו על כך, שאם משרד החינוך מחליט להקים בית-ספר חדש, כמו למשל בצפת, שהרשות המקומית אכן תבצע זאת ולא תדחה את הענין.

שר החינוך עושה דבר חשוב: בכל נושא שיש בו מכלול של בעיות, הוא מקים ועדה, היא לומדת את הנושא ומגישה מסקנות. הייתי מבקש את השר שיקים ועדה מיוחדת שתדון על הנושא של עידוד ההשכלה התורנית הגבוהה. יש ישיבות וכוללים שאינם מסתייגים ממדינת ישראל, ממשרד החינוך ושר החינוך, ומשתפים פעולה, ונדמה לי שיש מקום לשילובם במערכת הזאת. אני מדבר על לימוד ישיבתי גבוה, שמסתיים בהסמכת רבנים ודיינים. אנחנו רוצים להגיע להסמכה מיוחדת של ר"מים. הדבר דורש דיון מקיף בדרג ממלכתית. אם שר החינוך יתן דעתו על כך בצורת הקמת ועדה, יהיו לנו הצעות וסיכומים ויהיה לנו על מה לדון.

26.4.1972 - ז. הרמן

ז. הרמן:

(א) מה הסמכויות של משרד החינוך והתרבות במקרה כמו של בית-הספר "אורט" באילת,

שהעובדות שם ידועות?

(ב) יש לציין בסיפוק את הגידול במספר הילדים גילאי 3-4 הנמצאים היום במסגרות של גני ילדים. ברור שזה ענין חינוכי ממדרגה ראשונה. באיזו מידה משרד החינוך מוכן לקבל על עצמו הרשמה של הילדים בגילים אלה?

(ג) אני תומכת בגישת השר לעודד מכללות. הייתי רוצה לדעת באיזו מידה יש היום תכנון והכוון להקמת מכללות, במיוחד תכנון לגבי נושאים חינוכיים ללימוד במכללות?

(ד) מה מידת הפיקוח והתמיכה בבתי-הספר הערביים? ועדת החינוך ביקרה בבית-הספר באבו-גוש. השתוממו לשמע כמה מהעובדות שהובאו בפנינו.

(ה) באיזו מידה יש נכונות לראות את בית-הספר לא רק כמוסד מלמד, אלא כחלק אינטגרלי של הסביבה והקהילה? יש לדאוג לכך שבתי-הספר יהיו פתוחים גם אחרי שעות הלימודים. זה קשור גם בהכנת המורים לחינוך לקראת החיים, כלומר דאגה גם לסביבה, ולא רק ללימוד בתוך בית-הספר.

(ו) קראתי בעתון שבכמה בתי-הספר התחילו ללמד חברה ומשק במקום כלכלת הבית, וזאת מפני שהנושא כלכלת הבית יכול להיות קשור עם נושא הרבה יותר רחב של הכנה להורות, ויש לכלול בו גם את הנושא של חינוך מיני. אני מבקשת לדעת מדוע בוטל הנושא של כלכלת הבית.

(ז) האם יש מימצאים מדוייקים על מספר הילדים שאינם ממשיכים בלימודיהם בבתי-ספר על-יסודיים בגלל אי-יכולת למצוא סידור מתאים? פנו אלי הורים שרצו לרשום את ילדם לבית-ספר על-יסודי, וסיפרו שהם התרוצצו בשלושה בתי-ספר. לבסוף הילד נתקבל לבית-הספר השלישי שאליו פנו, אבל בית-ספר זה מרוחק מאד ממקום מגוריו של הילד, עליו לנסוע בשלושה אוטובוסים, וההורים הגיעו למסקנה שהם אינם יכולים לעמוד בהוצאה זו, וכן שזה יהיה קשה מאד לילד, ולכן הוציאו אותו מבית-הספר. הם אמנם מצאו מקום, אבל מבחינתם הוא איננו מתאים.

בקשר לסקר - שאלתי על חלוקת התלמידים לפי מוצאם, לשם עריכת בחינות, סקרים וכו'. החלוקה לפי מוצא היא: ישראלי, יוצא אסיה או אפריקה, יוצא ארצות המערב. האם באמת יש הצדקה להמשיך בחלוקה זו לפי ארצות המוצא? האם זה בעצם לא מדגיש את ההבדלים, במקום לעזור לאינטגרציה? באופן פסיכולוגי זה מגביר את הפער, במקום לצמצם אותו.

בנושא ההתנדבות - אני חושבת שהיום יש מספיק נסיון, בעולם ובארץ, בשימוש במתנדבים מודרכים בכל מיני מקומות, בבית-הספר ומחוץ לכתלי בית-הספר. הדגש צריך להיות בודאי על התמדה והדרכה. האם שר החינוך מוכן לקחת איש בתקן מיוחד שמתפקידו יהיה לאתר נושאים שיכולים להיעשות על-ידי מתנדבים, וכן לגשת לנושא של הדרכה והכנה של מתנדבים לתפקידים אלה?

ב. שחור: מה בדעת משרד החינוך לעשות כדי להפעיל את השלביזיה החינוכית גם בימי החופש, כמו למשל בימי בין המצרים, יום השואה, יום הקדיש הכללי? אני חושב שהשלביזיה הלימודית יכולה לתרום תרומה חשובה להחדרת התודעה בנושאים אלה.

מה הן תכניות משרד החינוך בענין הרפורמה? קראנו שעד עכשיו בוצעה הרפורמה בכ-100 בתי-ספר. האם המשרד מתכוון לקדם את הענין הזה, או שהוא חושב שעכשיו יש לעשות אתנחתה לתקופה מסויימת, בגלל סיבות שונות?

26.4.1972 - ע. פינברג-סירני

א. מה ההנחיות של משרד החינוך בקשר להפעלת תלמידים? מה אחוז ההשתתפות של המשרד ומהי מדיניותו בקשר לכך?

ב. הייתי לא מכבר בבית-שמש ונפגשתי עם חוג של אמהות וטוררות וגננות. הן זעקו ממני על מצב הגנים, על העומס במספר התלמידים בכיתה, ובעיקר על שלכם בקשר לגנים ועוזרות לגננות?

א. פלד: יש חקן.

ג. ניצני: אנחנו פותחים עכשיו במספרים קורסים להכשרת עוזרות לגננות, אם ייסא כוונת האדם שילך לזה.

ד. פינברג-סירני: באשר לחלוקה שלכם בשטחים שיקות, של עדות מזרה ומעבד - נאמר כאן שאם אחד ההורים הוא יוצא ארצות אסיה או אפריקה, הילד גם כן. האם איך הדברים בענין זה קפואים? אני חושבת שאנחנו שוגים שאנחנו עושים הכללות יותר מדי גדולות. של עדות המזרח, אפילו לפי רמת הכנסה. האם איננו מעמיקים את הפערים, במקום לנסות לפתור אותם, לצמצם אותם?

יש פעיה שמטרידה מאד את החינוך הקיבוצי. יש ילדים שמקשים בבית-הספר העיוני. אז יש כאילו הפתרון של המגמה המקצועית. לי נדמה שזה שקר מופכם. לפעמים אנחנו עומדים בפני מספר לא קטן של ילדים, שאין לגביהם פתרון מתאים. הם אינם מופרעים, אינם חריגים, פשוט ילדים שמקשים להגיע לרמה. הם רוצים ללמוד, ואנחנו רוצים לתת להם מסגרת. זו בעיה כללית. האם יש מחשבות במשרד בכיוון זה? או האם יש איזה פתרון?

בקשר לתודעה יהודית-ישראלית - הענין הזה מדאיג אותי מאד. במאבק שלי עם התלמידים אני תמיד נאבקת בעד דת ישראל. הבעיה היא שכשאני נפגשת עם ילדים חילוניים, יש אצלם שנאה מובהקת לכל מה שקשור לדת ישראל ולמסורת ישראל, כי הם קושרים את זה לפוליטיקה הדתית. יש לי טענה למפלגות הדתיות, שבמקום לשרת את הענין הדתי, הן מצליחות להשניא את הדת על הדור הצעיר. השאלה הזאת מטרידה אותי מאד, כי אני חושבת שאנחנו מתנתקים מהשורשים. זו לא רק הבעיה של דת ישראל, אלא גם של מורשת. בבית-הספר שאני מלמדת בו היתה פגישה עם רבנים, עם הרב צוקרמן ועוד. לפגישה כזאת יש ערך יותר מאשר לעשרות שעות לימוד. מה המחשבות של משרד החינוך בענין זה, במיוחד בבתי-הספר החילוניים, בענין של מסורת ודת ישראל.

שאלה בקשר למכללות. אני יודעת שנעשה הרבה בקשר למכללות אזוריות. אני רוצה לדבר עכשיו דוקא על דמה לא אקדמית. ישנם הרבה אנשים, לא בתחומי הערים הגדולות, שרוצים לרכוש השכלה יותר רחבה משיש להם. המכללות זה אחד הכלים הנפלאים בענין זה. מה המגמה של משרד החינוך בקשר לענין זה של תמיכה במכללות?

היו"ר א. רימלט: אתחיל בענין האוניברסיטה הפתוחה. באמריקה קיימת אוניברסיטה פתוחה, גם באנגליה, אם כי שם הענין עוררנו שנוי במחלוקת. לצד המחייבים יש שוללים, כל אחד וניסוקו עמו. אצלנו לפעמים פותחים קתדרה סטטיסטית, למרות שאין בזה צורך כל כך דחוף במדינה, וזאת משום שתורם כלשהו רוצה לתרום דוקא לדבר סטטיסטי. אני מאמין שמשרד החינוך ילך ברצינות לנושא המכללות. רציתי לשאול האם לא רצוי להתרכז קודם כל בהקמת מכללות לשעות אחר הצהריים הסמוכות, שיאפשרו לאנשים עובדים ללמוד, ולא ללכת דוקא לכיוון של אוניברסיטה פתוחה? האם לא רצוי לנו להקדים את הקמת המכללות ולחכות עם האוניברסיטה הפתוחה עד לכשירחיב?

אני מחייב את הקריטריון של נשירה להערכת מוסד חינוכי. אצל הייתי מציע לשקול היטב את כל המרכיבים של הנשירה. הדבר קיים בגילים שהם מעבר לגיל חינוך חובה. אז קורה שההורים רוצים להוציא את ילדיהם מבית-הספר, בין אם הם מצליחים או לא, והמוסד

26.4.1972 - א. רימלט

אינו יכול להשפיע על ההורים. כלומר, במידה שהילד נשר מבית-הספר אחרי עשר שנים, לא בית-הספר אשם בזה.

שנית, יש בתי-ספר שאין בהם כל המגמות. עוד לא הגענו למקיפות, ויעברו עוד הרבה שנים עד שיהיה רצף חינוכי מקיף. לפעמים ילד עוזב את בית-הספר מפני שההורים אינם רוצים להסתפק בתעודת גמר של בית-הספר, אלא הם רוצים בתעודת בגרות. מוציאים את הילד ושולחים אותו לבית-ספר של אכסטרנים. לבית-הספר העל-יסודי אין שום השפעה על הורים שרוצים לנות על שכר לימוד מדורג.

אני מציע להבחין בין נשירה שקיימת בגלל בית-הספר, וזאת נקודת מינוס לבית-הספר, ובין נשירה שנגרמת מסיבות שאין ביכולתו של בית-הספר למנוע אותן.

עלתה כאן שאלה מה לעשות עם ילד שאינו מתאים לבית-ספר על-יסודי עיוני. בדרך כלל התשובה היא: יש מגמה מקצועית. מגמה מקצועית מודרנית היום איננה מיועדת לתלמידים חלשים. לשם כך דרושים אינטליגנציה וכושר. אין לנו מספיק מסלולים בבתי-הספר העל-יסודיים, שנותנים הרחבת ההשכלה הכללית, היהודית והאזרחית לכל אדם צעיר, ויחד עם זה אפשרות של תפיסת מקום בחברה, כלומר שאותו צעיר לא יצטרך אחר כך לחפש מה לעשות. אני מתכוון להדגיש את המגמה של חינוך או הוראה לשירותים, לעובדי שירותים. במדינה מודרנית השירותים דורשים יותר ויותר אנשים עם השכלה על-יסודית. כלומר נוסף למסלולים המקצועיים של שנה שנתיים, צריך להיות מסלול של שנתיים אחרי חטיבת הביניים, ברמה יותר גבוהה, להכשרת אנשים לתפקידים שונים.

קיבלתי מכתבים רבים מראש-העין, בקשר לבית-הספר הממלכתי-דתי המקיף, הנמצא ליד בית-חרושת לזפת. האם משרד החינוך יכול לעשות משהו בענין זה? זה באמת דבר שמקומם.

אינני רוצה להיכנס לויכוח עם סר החינוך בענין החינוך הנפרד לילדי מושבים. זה ויכוח ממושך. יש בעיה בקשר למשמר-הירדן ושדה-אליעזר.

סר החינוך והתרבות י. אלון: הודענו לתנועת המושבים שילדי שדה-אליעזר ומשמר-הירדן ילמדו ביסוד-המעלה.

היו"ר א. רימלט: לגבי בית-הספר בירב בצפת - כבר לפני חמש שנים סומן הבנין כטעון הריסה.

סר החינוך והתרבות י. אלון: העמדנו כסף לרשות העירייה, אך היא אינה בונה.

היו"ר א. רימלט: למשרד החינוך ולמשרד הפנים יש אפשרות להכריח את העירייה לבנות.

ענין התודעה היהודית הוא דבר חשוב מאד וגורלי. העברת המורשת התרבותית, שהיתה ברובה דתית, לילד מבית לא דתי ובבית-ספר לא דתי, היא דבר קשה. אני גם יודע את כל הגורמים המפריעים ברחוב, החיים הפוליטיים והזהות הלא מוצדקת של הדת עם הפוליטיקה. הייתי מציע לחדש דברים שנעשו בעבר על-ידי שרי החינוך קודמים. לא תמיד הם הסתיימו בהצלחה, לא תמיד היתה להם תכלית, אבל זה עורר מחשבה. יש לעודד פגישות בין מחנכים, אנשי רוח, הערים לנושא והדואגים לו. אינני מתכוון מבחינה זו רק לאנשים דתיים. הבעיה הזאת נותנת את תוצאותיה בגל העכור נגד העלייה, בכל התופעות שאנחנו עדים להן לאחרונה בקשר לעלייה וקליטת העלייה וכו'.

ב. שחור: קיבלתי מכתב מתנועת "עודד" בסניף בר-אילן, בקשר לאור-יהודה. עד כה המועצה המקומית נתנה 50% ומשרד החינוך 50%. עכשיו העירייה הפטיקה את כל הקצבתה, והמתנדבים עומדים לפני הפסקת הלימודים. אני מבקש לשמוע פרטים על כך. המכתב נשלח לשר.

א. פלד: לא ראיתי את המכתב. אבדוק זאת.

ד"ר ג. אורתר:

בישיבה הקודמת עניתי, במידה שיכולתי, על כל השאלות שאינן שאלות של מדיניות. היום נשאלתי על השפעת העובדה שאנחנו מדגישים את המוצא. זו למעשה שאלה של מדיניות. אני רוצה להעיר הערה טכנית: ההדגשה של ארצות המוצא נעשית אך ורק בדיווח למשרד. כלפי חוץ היא אינה מופיעה. בתעודה שלפיה התלמיד זכאי לשכר לימוד מדורג, כלומר הצליח בסקר, בפירוש לא כתוב על סמך מה הוא מקבל את התעודה, כך שמבחינה היצרנית אין הבדל בין תלמיד שקיבל אותה לפי רמה א', לבין תלמיד שקיבל אותה לפי רמה ב'.

לגבי ילידי הארץ, דור שני, - על-ידי זה שהם נכנסים לקבוצה של ילידי הארץ, הם מקופחים, מפני שאין אנחנו שמים לב למוצא העדתי כלפי חוץ. כל הנתונים שהוזכרו כאן הם נתונים שמתפרסמים כלפי פנים. לא פעם יש לי סיכומים מעניינים מאד מבחינה זו, ואין אני מפרסמת אותם, מפני שנראה לי שזה היה מזיק ומדגיש את הפערים.

היו"ר א. רימלט: ברישום העדה יש טעם לפגם.

א. פלד:

אין שנאליים על עדה. שנאליים על ארץ לידת האב והאם. לכן גם בקלסיפיקציה

שנעשית לא כתוב עדות מזרח או אשכנזים, אלא כתוב: תלמידים שהוריהם הם יוצאי ארצות אסיה ואפריקה.

השתתפתי בשני דיונים עם גורמים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ואנשי אוניברסיטה על הבעיה הזאת. הבעיה היא יותר מסובכת מכפי שד"ר אורתר הציגה כאן. כלפי חוץ, או אם אנחנו מסתכלים על זה בצורה מאד שטחית, אז זו בעצם כאילו הכתמה. אבל דוקא לצרכי פעולות, שבהן למוצא או לרמה התרבותית יש משמעות, כלומר אם נסתכל על זה מנקודת ראות הפעולה החיובית - לפעמים העובדה שאנחנו מסייגים את זה רק לדור הראשון, מונעת מאתנו מלעשות פעולות שהיינו עושים אילו היה לנו מיון נוסף. לדוגמה, ילדים מראש-העין שהוריהם נולדו בארץ - הם ילידי הארץ לצורך זה. אנחנו מתחילים היום לראות שקבוצה זו שמה ילידי הארץ מתחילה יותר ויותר לקבל את התכונות של קבוצות שעוני טיפוח. במידה שאנחנו אומרים שנתונים סטטיסטיים באים גם לעזור לדברים אופרטיביים, אז הם כבר מתחילים לאבד את משמעותם. הוחלט כפי שהוחלט.

שר החינוך והתרבות י. אלון: בכל זאת השאלה של חברת הכנסת הרמן

מחייבת דיון חוזר. אינני בטוח אם

המימצאים והפרסומים עוזרים לנו לטפל בבעיה. אם הטיפול הוא אינדיבידואלי, ואם יש ילד שהוא יותר חלש או יותר חזק, מה זה חשוב מאין הוא. אני חושב שהענין הזה מתחיל להיכנס קצת לשיגרה, גם ממשלתית וגם עתונאית, וזה לא מועיל לאף אחד. זה מחייב דיון נוסף בתוכנו.

ד"ר ג. אורתר:

בגילים שמעל ל-13-14 בדרך כלל ארץ לידת ההורים מספיקה כדי להפעיל את

הפעולות הממלכתיות לגבי קבוצות מקופחות, להוציא 10% ילידי הארץ דור שני, שמהם כ-5% באמת שייכים לקבוצות מקופחות מבחינה תרבותית.

לגבי גילאי 3-4 - השאלה תהיה מאד קובעת,

כי אלה בודאי - רוב הוריהם נולדו בארץ, ואי אפשר יהיה להבחין.

הבעיה היא מה הכנסת ההורים לגבי שכר לימוד מדורג.

שר החינוך והתרבות י. אלון:

אפשר למצוא עצה פשוטה מאד: לשאול על השכלת ההורים.

ד"ר ג. אורתר:

זה מסובך. אסור לשאול את הילדים, כי הם יתביישו. ההורים בודאי שלא יגידו.

היו"ר א. רימלט:

מבחינת מהימנות סטטיסטית, נתון כמו השכלת הורים יש בו מידה רבה של חוסר מהימנות, כי מילוי התשובות איננו מהימן.

א. פלד:

עד גיל 12 הילדים ממילא אינם מסוגלים לומר מה השכלת הוריהם. לעתים הם גם אינם יודעים. אני אומר זאת מתוך בדיקה של שאלונים שמילאו ילדים צעירים.

ד"ר לוי:

א. פלד:

אני רוצה לענות על כמה שאלות על הסקר.
חברת הכנסת רזיאל-באור שאלה האם מוצדק
היה שקבעו שתי רמות. אינני בקיא כל כך בסיבות ההיסטוריות. ממה
שהספקתי ללמוד בנושא זה, הרי קביעת שתי הנורמות, או קביעת סף כניסה
שונה לבעלי מוצא שונה, לכניסה לחינוך העיוני, לא נעשתה דרך אגב, אלא
במכוון, מתוך הנחה שלעתים גורמים סביבתיים הביאו לידי כך שאותם
ילדים משכבות מעוונות הכנסה, מעדות מארצות מקופחות תרבות, נשלל מהם
מיצוי פוטנציאל שיש להם, והעמדנו אותם בתחרות בלתי שווה. והמדינה
כמדיניות לקחה על עצמה את הסיכון שלילדים אלה אנחנו נותנים בעצם
פיצוי מוקדם. ההתמודדות אף פעם אינה שווה; ההתמודדות אחר כך היא
בין אדם לאדם.

היו"ר א. רימלט:

מה היה בסופו של דבר? אני מבין את
הסיבות שהיו. לא היתה ברירה אחרת.
היו בתי-ספר טובים, שדרשו מהתלמידים יותר, הלכו בצורה קצת נוקשה,
ואז כל אלה שזכו מה"פרוטקציה הממלכתית" נשרו מבית-הספר. כלומר שהפיצוי
היה רק כרטיס כניסה, אבל לא זכות של תושב בבית-הספר.

א. פלד:

נשאלה שאלה האם מוצדקת שהשתייכות עדתית
עשויה להקנות יתרון. אני חושב שזה היה
במודע. היתה מדיניות של פרוטקציוניזם ממלכתית לילדים.

היו"ר א. רימלט:

יש שכבות שאנחנו חייבים לעשות זאת בכל
מיני שיטות גם אחר כך.

א. פלד:

האם יש מושג על ההשפעה של יום לימודים
ארוך ושעורי עזר על ההישגים בלימודים?
נערך מחקר, אינני יכול להגיד שהמימצאים של המחקר הזה הם מובהקים.
יש לנו שני סוגים של יום לימודים ארוך. לגבי יום לימודים ארוך לימודי,
לא ברור. אי אפשר לקבוע שאילמלא היה יום הלימודים הארוך, אולי היה
המצב יותר גרוע. לגבי יום לימודים ארוך החברתי - המימצאים היו חיוביים.
זאת אומרת שהיתה השפעה חיובית גם על ההישגים בלימודים של אותם ילדים
שהחזיקו אותם ביום לימודים ארוך ונתנו להם דברים, לא פורמליים.

לגבי שעורי עזר - אינני יודע על מימצאים
בדוקים שהראו שאלה שקיבלו שעורי עזר הגיעו להישגים טובים יותר. אבל
נדמה לי שפה אין צורך במחקר. זה די מובן שילד שמתקשה, כשנותנים לו
עזרה, הוא יכול להגיע להישגים.

חבר הכנסת לוין טען שאפשר שהסקר היה בעל
תועלת, אולם נזקו החינוכי היה די גדול, והוא מחכה ליוזמת המשרד בענין
זה. היוזמה נעשתה.

נשאלה שאלה האם בעקבות תוצאות הסקר
נעשות פעולות לשיפור הלימודים בכל בתי-הספר. מנהלי בתי הספר יודעים
את תוצאות הסקר. לא הייתי אומר שיש מסמך שיוצא ובו נאמר: בבית-ספר
זה וזה התוצאות הן כאלה וכאלה, לכן עליך לעשות כך וכך. אבל העובדה
שמביאים את תוצאות הסקר לידיעת המנהל משפיעה את השפעתה.

ד"ר ד. רובין:

זה גם אחד הקריטריונים לקביעת בית-ספר
כטעון שיפוח.

א. פלד:

בני הקיבוצים פעילים בהדרכת נוער בעירויות
פיתוח. הם מקבלים הדרכה בקורסי הדרכה
שלנו בבית רוטנברג בחיפה, של מדריכי חינוך משלים. הקבוצות האלה נמצאות
בפיקוח של החינוך המשלים שלנו. 90% מהפעולות בבית רוטנברג הן פעולות
שלנו. יש שם קורסים קבועים של חינוך משלים, מדריכים, מארגני קבוצות,
גרעינים של נח"ל שיוצאים לפעילות בישובי פיתוח וגרעינים של תנועות
הנוער.

האם יש תכנית לעידוד חוגים נוספים?
אם המדובר בעידוד מוראלי - יש נכונות רבה. אם הכוונה היא לעידוד
מעבר לעידוד המוראלי, אז במסגרת האמצעים הקיימים אנחנו משתדלים לחלק
את זה, קצת לזה וקצת לזה.

האם מתקיימים קורסים למדריכים בחינוך
המשלים? כן. הם מתקיימים למעשה במסגרות שונות. יש קורסים שאנחנו

מארגנים באופן עצמאי; יש קורסים שאנחנו מארגנים בשיתוף עם רשויות מקומיות, דוגמת קורס בתל-אביב שנמשך שנה או למעלה משנה, משותף לחינוך המשלים של משרדנו ולעיריית תל-אביב; ויש קורסים באוניברסיטאות, באוניברסיטת תל-אביב, ונדמה לי שעכשיו גם באוניברסיטת חיפה. ייתכן שברבות הימים נוכל לעשות זאת גם באוניברסיטה העברית. השנה פתחנו בשיתוף פעולה עם האוניברסיטה העברית בבית-הספר לעבודה סוציאלית קורס למרכזי מתנ"סים. בקורסים שלנו יש כ-400 תלמידים; באוניברסיטאות - כ-100 נוספים.

לשאלתו של חבר הכנסת מורן בקשר להחכרת קרקע לבניית מועדונים לתנועות הנוער - יש החלטת ממשלה מלפני שנה - שנתיים, שכל מוסדות הממשלה ומוסדות הציבור הנזקקים לקרקע ממשלתית, ישלמו את מלוא הערך של הקרקע לפי שמאות של שמאי ממשלתי או שמאי מוסמך, ובמידה שמוסד זה זקוק לתמיכה, התמיכה תתקצב באמצעות הצינורות התקציביים הרגילים. מבחינה כלכלית זו אולי תפיסה נכונה. הצרה היא שזה פוגע באופן חמור גם במוסדות חינוך, גם במוסדות תרבות, גם במוסדות נוער וספורט. אנחנו מנהלים על כך כרגע מאבק בועדת השרים לענייני כלכלה. כי למושג החכרה אין משמעות. מינהל מקרקעי ישראל אינו מוכר קרקע, הוא מחכיר אותה. הוא יכול להחכיר אותה באלף לירות, או ב-100 אלף או במיליון לירות. יש עכשיו מגרש שהמינהל דורש עבורו מ"אורט" 3 מיליון לירות.

בענין ספרות תועבה - אני רוצה להעמיד את הדברים על דיוקם. יש ועדה למניעת הפצתה של ספרות תועבה. אני הייתי צריך לעמוד בראשה, העברתי את התפקיד למר שוחט. ועדה זו בעצם צריכה לפסוק גם לגבי מתן רשיונות יבוא. רוב ספרות התועבה ה"טובה" היא מיובאת. ויש בעיה: המשרד הממונה על היבוא הוא משרד המסחר והתעשייה. הוא פנה אלינו. זו איננה ועדה שצריכה לדון בעקרונות; היא בודקת את החומר, ונותנת אישור או פוסלת את זה.

שר החינוך והתרבות י. אלון: החומר הזה מגיע גם בלי אישורים.

ד"ר ד. רובין: הגערה הזאת פסלה בשעתו ספר של דן עומר.

בית-המשפט פסק שאין לה סמכות לכך, אז

התפטר יושב-ראש הועדה.

היו"ר א. רימלט: הבעיה היא רצינית מאד, ואין אמצעים לטיפול בזה.

א. פלד: אנחנו ממצים את המכסימום שהחוק נותן, אבל החוק נותן מעט מאד.

לענין ההתייקרויות - שאלתו של חבר הכנסת גריה - הדו"ח של ועדת שריד כבר נמצא בשלבי האחרונים. ענין התחשיב התארך, כי הועדה מסרה את עריכת הבדיקה לחברה לחקר כלכלי. נעשתה בדיקה בכמה עשרות בתי-ספר, כמידגם, כדי להגיע לתחשיב מדוייק. עכשיו זה ענין של שבועות. הועדה תגיש את הדו"ח שלה, נדון בו. בתוך זה כלולות גם הישיבות. הענין לא נשכח, הוא היה כל הזמן בטיפול.

לגבי התמיכה בתנועות נוער - הגידול בתקציב תנועות הנוער היה כפול: חלק גידול טבעי, בעקבות ההתייקרויות, וחלק - גידול נוסף, כתוספת תקציב למשימות חדשות. התקציב הולך למועצת תנועות הנוער, והיא מחלקת אותו. הדבר מוסכם בין כל תנועות הנוער.

לענין של אי-מציאת קבלן לביצוע חטיבות הביניים וקיפוח החינוך הדתי בבניה - אינני מכיר את המקרה הקונקרטי, אבל מדי פעם מגיעות אלי תלונות על כך. אני לא מצאתי אף מקרה אחד - אינני אומר שלא קיים, - שנדחה בנינו או שיפוצו של בית-ספר דתי משום שהוא דתי, או של בית-ספר חילוני משום שהוא חילוני, בישובים דתיים. אגב, יש גם תלונות מצד בתי-ספר חילוניים על מועצות דתיות. גם אותן בדקתי. היו תלונות בחצור, בית-שאן וישובים אחרים, של בתי-ספר חילוניים, שהמועצה, שבה הרוב דתי, מקפחת את החינוך הממלכתי.

שר החינוך והתרבות י. אלון: אני שמעתי מיעל פוזנר שהיא הקצתה לצפת סכום כסף לפני שנתיים, והעירייה אינה

מתאוששת.

א. פלד:

אני רוצה לומר משהו על הרשויות המקומיות. בנסיית בתי-ספר, למעט בתי-ספר שנבנים באמצעות קרן החינוך - נעשית על-ידי הרשויות המקומיות. זה מבנה השלטון בארץ. ישנם מקומות שבהם הישוב הוא נחשל או שהוא מוחזק, או שיש ועדה קרואה, ואז המשרד נכנס לענין. צפת איננה ישוב מוחזק. אור-עקיבא למשל זו רשות מקומית נחשלת, ורק לפני פחות משנה הוקמה בה ועדה קרואה. עד אז לא הצלחנו לעשות בה שום דבר.

לגבי פיקוח ותמיכה בבתי-ספר ערביים - המקרה של בית-הספר באבו-גוש הוא באמת נורא. שם יש רשות מקומית. הם קיבלו כסף. אין לנו שליטה עליהם. לגבי הישובים הערביים יש מספר בעיות. ראשית, רמתן ההתחלתית של בתי-הספר הערביים היסטורית היא נמוכה. חלק גדול מהמורים הותיקים והמנהלים הותיקים אין להם שום הכשרה. מי שמבקר בבתי-ספר ערביים רואה מנהלים שאפילו לא גמרו בית-ספר תיכון. הם מנהלים מימי המנדט. אינך יכול לפטר אותם. ואפילו אם יכולנו לפטר אותם - לא תמיד יש מי שיחליף אותם. הדברים האלה משתפרים. הגדלנו את מספר התלמידים הערביים בטמינרים. השנה פתחנו סמינר נוסף. נעשית פעולה גדולה, היא איטית, תימשך שנים.

בתחום הפיזי נעשית פעולה גדולה. אני מקוה שתוך 3 - 5 שנים נביא את בתי-הספר הערביים לרמת החזקה שווה לרמתם של בתי-הספר היהודיים. יש בתי-ספר הנמצאים במבנים שהיו רעועים עוד בתקופת המנדט. זו פעולה איטית, אבל היא נעשית. הפיקוח קיים.

יש גם בעיות עם בתי-ספר ערביים לגבי הפיקוח. אם יש מפקח דרוזי, אז לא כל כך רוצים שהוא ייכנס לבית-ספר מוסלמי. יותר קל להכניס מפקח יהודי על בתי-ספר מוסלמיים מאשר דרוזי.

המדיניות המוצהרת היא שלגבינו הערביים במדינת ישראל הם אזרחים שווים-זכויות. מערכת החינוך נערכה לקידום החינוך הערבי ולהבאתו לרמה מתקבלת על הדעת. אין זו פעולה שאפשר לבצע בשנה, גם לא בשנתיים.

לשאלתה של חברת הכנסת הרמן, באיזו מידה יש נכונות לראות את בית-הספר גם כמרכז שירותי קהילה - יש רעיונות טובים, אבל לוקח זמן עד שהם מתבצעים. אני מקוה שלקראת סוף השנה נפתח חמשה בתי-ספר כאלה. זה שילוב של בתי-ספר כמרכזי פעולה שכונתיים. בשנה שלאחר מכן נרחיב את הפעולה בקנה מידה גדול. זו גם בעיה תקציבית, אבל גם בעיה של הכשרה.

בענין הטיפול במתנדבים - אני מאד מברך מתנדבים; הענין הוא שההתנדבות אצלנו היא התנדבות "דה-לוקס". אני אומר זאת על סמך ניסיון. יש התנדבות של ארגוני נשים וארגוני סטודנטים. בסופו של דבר זה מגיע לכסף. לפעמים בעד אותו כסף יותר טוב לקחת מורה, לשלם לו את התשלום הנוסף, ולא לקחת אשה שהיא מלאת רצון טוב, אבל חסרת ידע.

הצענו לארגוני הנשים: אתם רוצים לעשות פעולות; אנחנו נתן לכם הדרכה, נכשיר אתכם, נפקח על עבודתם. בהתחלה הם הסכימו, אחר כך התחילו לדרוש תקציבים. אז מתחילים לראות מה קודם ומה אחר כך, ומסתבר שלא נותר לזה הרבה כסף. אם התנדבות - אז התנדבות. גם סטודנטים מתנדבים היום בשכר.

הטלביזיה הלימודית פועלת גם בימי החופש. לגבי חלק מהימים האלה יש תכניות; לחלק - אין.

לשאלה על הרפורמה - המשרד ממשיך ברפורמה לפי אותם קווים שהצגנו כאן. בתשל"ג יפתחו 30 חטיבות נוספות, זה כ-90-100 בתי-ספר יסודיים. אני מניח שבעוד שנה נגיע כבר למחצית בתי-הספר היסודיים במסגרת הרפורמה.

מה הנחיות המשרד בקשר להסעות תלמידים? פה הבעיה היא קשה. זו בעיה כספית כבדה מאד. אנחנו כבר היום מוציאים סכומים עצומים על הסעות. אנחנו משתתפים היום בהסעות לבתי-ספר אזוריים. יש איזה תחשיב בענין זה. אנחנו משתתפים בהסעות לחינוך מיוחד; אנחנו

משתתפים בהסעות כתוצאה מחיסול בתי-ספר ומיזוג בתי-ספר, וכן במקרים מסויימים שהרפורמה מחייבת הסעות. כמו כן אנחנו משתתפים בהסעות בישובים מוחזקים. יש אחוזים שונים. בין היתר זה תלוי גם במצב הקונקרטי באותו מקום. למשל, בבית-הספר מעלה הבשור, שיש להם הסעה מרביבים עד מגן, שם מצאנו איזה פתרון אד הוק, לא לפי כלל זה או אחר. גם בירושלים, כשיש בעיות שתלמידי חטיבת ביניים צריכים להיות מוסעים ממקומות רחוקים, אנחנו משתדלים לא ללכת לפי כללים, אלא מנסים לפתור בעיות כמיטב יכולתנו.

לגבי המצב בגנים - התקן בגן הוא 35 ילדים. נכון שבגנים התקן והממוצע כמעט זהים. בבתי-ספר יחודיים יש הפרש של בין 4-5 ילדים מתחת לתקן, לפעמים אפילו למעלה מזה. אבל בגנים, היות וילדי ישראל מרובים ושולחים הרבה ילדים לגנים, אז זה לא תמיד הולך לפי התקן.

לגבי עוזרות לגננות - תיעשה פעולה להכשרה. אבל אני רוצה להיות ריאליסט: מי שכבר מסוגלת להיכנס לזה, בדרך כלל הולכת להיות גננת. מי שהולכת להיות עוזרת לגננת, זו לדאבונו מי שאינה מצליחה להסתדר בדברים אחרים. אבל אם יש גננת טובה ומפקחת טובה, ואם העוזרת לגננת מתמידה, היא בהחלט מתקדמת ומגיעה לרמה. אבל זה לא הפתרון. אני מנסה לדחוף לזה שהרמה תעלה, ובכמה מקומות זה נעשה. אני חושב שאנחנו חייבים להגיע לדבר שראיתי בארצות-הברית: יש תורנות של אמהות במוסדות חינוך. בגנים של ילדים טעוני שיפוח ראיתי שבאות נשים צדקניות בתורנות, והן יושבות יום בשבוע או יום בשבועיים באופן קבוע, ואז הן ממלאות תפקיד של עוזרת לגננת.

נכון שהתשלום לעוזרות לגננות הוא נמוך מאד. עכשיו עומדים להעלות אותו.

מר י. ניצני: אנחנו מקוים שננהיג הסדר ברשויות המקומיות שבהן רמת העוזרות נמוכה, שיראינו את המועמדות להיות עוזרות לגננות, וכך ימינו אותן.

א. פלד: בענין החינוך העיוני - אין לנו הלכה פסוקה. אי אפשר לראות את החינוך המקצועי אצלנו כמיקשה אחת. יש בו כל כך הרבה גוונים, החל מ"אורט" סינגלובסקי שזה בית-ספר יוקרתי סלקטיבי ממדרגה ראשונה, וכלה בבתי-ספר דו-שנתיים שהם במתכונת בית-הספר המקצועי העתיק, בית-ספר למלאכה, לילדים שהתקשו להיכנס לבתי-ספר אחרים.

בענין בית-הספר בראש-העין הממוקם ליד בית-חרושת לזפת - התחלתי לטפל בזה לפני שנה. יש בית-חרושת לזפת על יד חצר בית-הספר המקיף הדתי בראש העין. יש שם בעיה של פיצויים, ויכוחים אין-סופיים. אנחנו מדינת חוק. זה רכוש פרטי של אדם, מתדיינים אתו. אי אפשר לסגור לו את בית-החרושת. בית-הספר שם הוא מוחזק. הפתרון הוא לסלק משם את העסק. אנחנו מספלים בזה.

היו"ר א. רימלט: אני מודה לכם. המשך התשובות - באחת הישיבות הקרובות.